

Universitets- och
högskolerådet

Analys, främjande och tillträdesfrågor

Föredragande

Frida Lundberg
Utredare

010-470 06 37
frida.lundberg@uhr.se

YTTRANDE

Diarienummer

1.2.3-00110-2016

Datum

2016-04-15

Postadress

Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress

Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon

010-470 03 00

Org nr

202100-6487

www.uhr.se

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet *Ett utvidgat straffrättsligt skydd för transpersoner m.m.* (SOU 2015:103).

Justitiedepartementets dnr: Ju2015/09589/L5

Universitets- och högskolerådet (UHR) ska enligt sin instruktion ansvara för uppgifter av bland annat främjande och utvecklande karaktär inom utbildningsområdet.¹ Enligt 13 § samma förordning ska myndigheten inom högskolan motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Utifrån det uppdraget lämnar UHR följande synpunkter på betänkandet.

Sammanfattade synpunkter:

- UHR tillstyrker utredningens förslag att ta bort orden ras och rasmässig, använda om människor, från de lagar där de förekommer. UHR har inte någon bestämd uppfattning om de termer som föreslås ersätta orden.
- UHR tillstyrker utredningens förslag att ersätta diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck* med *könsidentitet eller könsuttryck*.
- UHR tillstyrker den föreslagna ändringen i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet, som en konsekvens av ändringen i diskrimineringslagen.

¹ Förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet

Synpunkter:

Kapitel 1 (avser 1.31) - Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet

UHR tillstyrker den föreslagna ändringen i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet, som en konsekvens av ändringen i diskrimineringslagen.

Den föreslagna lydelsen i 13 § (förslag till ändring kursiverad):

Myndigheten ska inom högskolan
motverka diskriminering
och på andra sätt främja lika
rättigheter och möjligheter oavsett
kön, *könsidentitet eller könsuttryck*,
etnisk tillhörighet, religion
eller annan trosuppfattning,
funktionsnedsättning, sexuell
läggning eller ålder.

Kapitel 3 - Rasbegreppet

Utredningen har fått i uppdrag att överväga en utmönstring av orden "ras" och "rasmässig" i lagstiftningen. I direktiven till utredningen ställs ett antal villkor upp för att en utmönstring ska kunna ske. Där uttrycks att en utmönstring inte får medföra ett svagare skydd för någon skyddad grupp. Vidare ska Sverige även i fortsättningen uppfylla sina internationella åtaganden, varvid det enligt direktiven är viktigt att beakta hur tolkningen och tillämpningen av en bestämmelse som har sin bakgrund i en internationell rättsakt kan påverkas av en ändring. Härtill får en utmönstring inte leda till en "oönskad" utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde. Slutligen, vad gäller straffrättsliga bestämmelser, måste det straffbara området vara tillräckligt noggrant avgränsat även efter en utmönstring. Utifrån de direktiv utredningen fått ställer sig UHR bakom utredningens förslag att ta bort orden ras och rasmässig, använda om människor, från de lagar där de förekommer.

Utredningen har bedömt att den mest lämpliga lösningen är att i berörda författningar ersätta termen ras med *hudfärg eller något annat liknande förhållande hänförligt till personen/en person*. Uppgifter om "annat liknande förhållande" innefattar uppgifter som bygger på föreställningar om att det skulle gå att dela in människor i raser och uppgifter om ärftliga fysiska egenskaper som är förbundna med en viss geografisk region eller folkgrupp, oavsett språkliga, kulturella, nationella eller religiösa faktorer. Det begreppet förekommer också i regeringsformen och i diskrimineringslagen. Ändringarna är inte avsedda att medföra någon förändring av bestämmelsernas tillämpningsområde. I brottsbalken och tryckfrihetsförordningen föreslår utredningen att termen ras ersätts med uttrycket *föreställning om ras*. UHR har inte någon bestämd uppfattning om de termer som föreslås ersätta orden "ras" och "rasmässig" och lämnar därför inga synpunkter på förslagen.

Kapitel 4 - Termen könsidentitet eller uttryck och definitionen i befintlig lagstiftning

UHR tillstyrker utredningens förslag att ersätta diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck* med *könsidentitet eller könsuttryck*.

Termen *könsöverskridande identitet eller uttryck* har enligt utredningen mötts av kritik sedan den infördes. Kritiken har huvudsakligen gått ut på att den valda formuleringen är skriven med ett avvikarperspektiv, det vill säga att den utgår från en uppfattning om normen och pekar ut dem som inte följer denna. Vidare är såväl termen i sig som den legala definitionen av den, enligt utredningen, både otydlig och missvisande. Utredningen menar att termen och definitionen kan leda till en onödig gränsdragningsproblematik och missuppfattningar angående skyddets omfattning. Därför föreslår utredningen att diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck* i diskrimineringslagen med fler lagar ersätts med *könsidentitet eller könsuttryck*. UHR delar utredningens uppfattning att termen ska vara tydlig och inte bidra till att personer känner sig utpekade som avvikande.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ulf Melin. Föredragande har varit utredare Frida Lundberg.

Ulf Melin

Frida Lundberg